

NAAR EEN GEZONDE BEVOLKINGSSAMENSTELLING

Visienota demografie | SGP

SGP

Inleiding

“Ons land is vol, ten dele overvol.” Dat zei koningin Juliana tijdens de Troonrede van september 1979. Op dit kleine stukje van de aardbol liepen toen iets meer dan 14 miljoen mensen rond. Als die uitspraak van onze voormalige vorstin toen waar was, dan nu zeker! Inmiddels staat de teller op meer dan 18.000.000 inwoners.

Begin dit jaar kwam de Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050 naar buiten met haar eindrapport. *Gematigde groei* is de titel. De cijfers in het rapport liegen er niet om. De inhoud drukt overheid en politiek met de neus op de feiten. Nederland wordt drukker, grijzer en diverser, concludeert de commissie. Om grip op deze ontwikkelingen te krijgen zullen nu heldere keuzes moeten worden gemaakt.

Niet voor niets dringt de SGP al jarenlang aan op een grondige bezinning op de ontwikkeling van de demografische opbouw van ons land. Het geboortecijfer loopt terug, het migratiecijfer loopt op, de vergrijzing en ontgroening grijpen om zich heen. Gaan we zo door, dan komen er tot aan 2050 nog eens 4 tot 5 miljoen (!) inwoners bij in dit kleine, prachtige landje aan de Noordzee. Dat betekent dat er iedere vijf jaar een stad ter grootte van Amsterdam aan ons land zou moeten worden toegevoegd. Waar die steden dan uit de grond zouden moeten worden gestampt weet niemand. Dat dit enorme implicaties heeft, kan iedereen op zijn klompen aanvoelen. Dat zet onder meer forse druk op onze woningmarkt, gezondheidszorg, sociale zekerheid, economie en publieke voorzieningen.

Te lang zijn we in Nederland het debat hierover uit de weg gegaan. Nu een fundamentele discussie hierover voeren, is dan ook bittere noodzaak. Daarbij moeten we ons bewust zijn van onze beperkingen als mens en overheid, zeker wanneer het gaat om een visie die meer dan 25 jaar vooruitkijkt. Toch wil de SGP haar verantwoordelijkheid nemen en middels dit visiestuk een bijdrage leveren aan die koersbepaling voor de komende decennia. In bescheidenheid en afhankelijkheid. Omdat we het ons niet langer kunnen permitteren achterover te leunen in de hoop dat de trend zich vanzelf zal keren. De alarmsignalen die we nu krijgen, mogen zeker niet langer genegeerd worden. Dat vraagt scherpe keuzes, maar wel in het besef dat demografische ontwikkelingen niet even bij te sturen zijn. In lijn met de Staatscommissie is de SGP van mening dat het niet meer dan logisch is dat ingezet wordt op het temperen van de groei van onze bevolkingsomvang. We bereiken als klein en dichtbevolkt land de grenzen van onze bevolkingsgroei, terwijl stilstand of krimp in het huidige economische model tot grote problemen leidt ten aanzien van de houdbaarheid van onze voorzieningen door de toenemende vergrijzing. Daarom is beperkte groei onvermijdelijk, maar voor de SGP blijft die groei wel zo minimaal mogelijk.

Doen we niets, dan komen er binnen 25 jaar nog eens 4 tot 5 miljoen inwoners bij in ons land. Dat zijn per vijf jaar ongeveer 1 miljoen mensen!

Omdat de aanwas in Nederland per saldo uitsluitend door migratie komt, is de eerste stap een rem op migratie. Naast asielmigratie betekent het dat ook kritisch gekeken moet worden

naar arbeidsmigratie. Hoewel onze economie niet volledig zonder vakkrachten van buiten zal kunnen, is een rem nodig om het grote aantal arbeidsmigranten. Deze keuzes hebben wel gevolgen voor ons economische model. We moeten daarom toe naar een economie van waarden. Zo'n economie is robuust, innovatief, duurzaam en sociaal. Daarnaast zal Nederland werk moeten maken van het verhogen van het geboortecijfer door te focussen op het creëren van goede randvoorwaarden voor gezinnen. De demografische ontwikkelingen in Nederland vragen volgens de SGP om een concrete, integrale aanpak langs drie hoofdlijnen.

Nederland heeft volgens de SGP behoefte aan:

1. een **rem op migratie**
2. een **economie van waarden**
3. **sterke relaties en stabiele gezinnen.**

In deze visienota zullen deze lijnen worden uitgewerkt aan de hand van een beknopte analyse en concrete beleidsvoorstellen. Zo maken we werk van een gezond en toekomstbestendig Nederland.

Rem op migratie

Het migratiesaldo van 2022 telde 223.798 personen. Doordat het sterfte- en geboortecijfer in Nederland tegen elkaar wegvallen, bepaalt de toestroom van migranten vrijwel uitsluitend de groei van de bevolkingsomvang. Ieder jaar komt een aanzienlijk aantal personen om tal van redenen naar Nederland. Sommigen komen hierheen voor hun geliefde of voor werk. Anderen zijn gevlucht voor oorlog en geweld en vinden hier een veilig heenkomen.

De Staatscommissie komt tot de terechte conclusie dat migratie in al zijn verschijningsvormen omlaag moet om het voor een land als Nederland behapbaar te houden. Niet voor niets benadrukt de SGP al veel langer dat migratiebeleid vraagt om een warm hart, maar ook om een koel hoofd. Als relatief klein en dichtbevolkt land zitten er grenzen aan onze draagkracht ten aanzien van migratie. Migratie drukt zwaar op onze schaarse woonruimte, zorgvoorzieningen en sociale zekerheid. Maar de problemen hebben een bredere doorwerking. Denk aan de integratieproblematiek en de onveiligheid die wordt ervaren in de eigen wijk, in de winkel of bij de bus. Ook de misstanden rond arbeidsmigratie liegen er niet om. In gemeenten zwerven dakloze arbeidsmigranten rond, omdat hun baan en onderkomen werden opgezegd.

Arbeidsmigratie

De mythe dat migratie dé oplossing is voor de vergrijzing, is inmiddels vakkundig doorgeprikt. Ook arbeidsmigranten worden immers grijzer. Inmiddels hebben zo'n 800.000 personen zich hier gevestigd met werk als motief. Trekken we die lijn door dan komen we uit op 1,2 miljoen arbeidsmigranten in 2030. We moeten af van onze chronische verslaving aan arbeidsmigratie. Veel beter is het in te zetten op het fors verminderen van het aantal arbeidsmigranten dat hierheen komt. Daarnaast zullen we gerichte keuzes moeten maken ten aanzien van specifieke vakkrachten die in Nederland niet te vinden en op te leiden zijn, maar wel cruciaal zijn voor onze economie. De duur van het verblijf, de sector waar om het gaat en de noodzakelijkheid van het werk spelen bij deze afweging een belangrijke rol. Daarnaast zal in de toekomst ook moeten worden gekeken naar de mogelijkheid de inzet van een arbeidsmigrant te beperken tot een bepaalde relatief korte periode, waarna de arbeidsmigrant terugkeert naar het herkomstland. Zodoende drukken de lasten aanzienlijk minder op de Nederlandse samenleving. Dit vraagt een geleidelijke aanpassing van onze economie, waarop verderop in dit visiestuk nader wordt ingegaan.

Om ongebreidelde arbeidsmigratie tegen te gaan zal ook in Europees verband een taboe doorbroken moeten worden. Het vrij verkeer van goederen en personen heeft ons veel goeds gebracht, maar inmiddels worden ook schaduwkanten zichtbaar. Arbeidskrachten die uit of via Midden- of Oost-Europa in Nederland aan de slag gaan voor lage lonen zijn kwetsbaar en lopen het risico van uitbuiting en dakloosheid. Hierdoor konden ook dubieuze sluiproutes ontstaan, die nodig moeten worden aangepakt. Nederland is de afgelopen jaren afwezig geweest bij dit gesprek binnen de EU. Hoog tijd om hier aandacht voor te gaan vragen en ruimte te creëren voor lidstaten die arbeidsmigratie binnen de EU willen reguleren door het vragen van woon- en werkvergunningen. Het Europese voornemen om een Tinder voor arbeidsmigranten op te zetten, kan zeker niet op Nederlandse instemming rekenen. Er

zijn genoeg werklozen in Nederland en Europa, dus de overkomst van arbeidsmigranten vanuit Marokko, Egypte en Tunesië is onnodig.

Studiemigratie

Wie een willekeurige collegezaal met eerstejaarsstudenten binnenstapt, treft daar steeds meer buitenlandse studenten aan. Gemiddeld vier op de tien studenten is tegenwoordig afkomstig van buiten Nederland. Door meer te investeren in om- en bijscholing van de huidige bevolking kan het aantal studiemigranten dat naar Nederland komt worden verminderd. Daarnaast moet kritisch worden gekeken naar het aantal opleidingen dat wordt aangeboden in een andere taal.

Asielmigratie

Hoewel asielmigratie slechts 11% van de totale migratie naar Nederland vormt, weten we dat gezins- en asielmigranten gemiddeld het langst in Nederland blijven wonen. Daarmee heeft het een grote impact op onze samenleving. Er mag geen twijfel over zijn: voor mensen die moeten vluchten vanwege hun geloofsovertuiging, geweld of oorlog, moet Nederland een veilige haven zijn. Tegelijkertijd zijn er grenzen aan onze mogelijkheden om nieuwkomers te huisvesten. Dat dwingt ons ook te kijken naar innovatieve oplossingen om asielzoekers in de regio of derde landen op te vangen.

Om grip te krijgen op migratie zal allereerst in moeten worden gezet op een internationale en Europese aanpak. Opvang in de eigen regio en inzet op effectieve terugkeer zouden bovenaan het prioriteitenlijstje van de overheden moeten staan.

De SGP wil daarnaast dat het Nederlandse kabinet in Europees verband voortdurend aandacht vraagt voor de uitzonderlijke demografische situatie van Nederland, bijvoorbeeld als het gaat over de verdeling van migranten. Na het eiland Malta kent Nederland de hoogste bevolkingsdichtheid van de Europese Unie. Terwijl veel andere lidstaten uitgestrekte kilometers hebben zonder één bewoner drukt de asielopgave steeds zwaarder op de Nederlandse samenleving en wordt hier om iedere vierkante centimeter bouwperceel gestreden.

Nederland kent de op-een-na-hoogste bevolkingsdichtheid van de EU. Daar moet voortdurend aandacht voor worden gevraagd aan de EU-overlegtafels.

Nederland staat onder mensensmokkelaars en migranten bekend als een aantrekkelijk land met een zeer hoge kans op toekenning van de asielaanvraag. Vorig jaar hadden we het op-een-na-hoogste toewijzingspercentage van de hele Europese Unie: 77 procent, tegenover een EU-gemiddelde van 42 procent. Er worden versneld maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat Nederland niet langer aantrekkelijker is dan ons omringende landen.

Uitgangspunt wordt dat mensen zoveel en spoedig mogelijk terugkeren naar het land of de regio van herkomst. Opvang in hotels en cruiseschepen wordt verruild voor sobere en doelmatige opvangplekken. De verblijfsduur van de tijdelijke vergunning wordt verkort naar drie jaar. De termijn voor het krijgen van een vaste verblijfsvergunning gaat van vijf naar zeven jaar.

Gezinsmigratie

Gezinsmigratie heeft een fors aandeel in de migratiestroom. Mogelijkheden voor nareis worden beperkt tot het kerngezin, bestaande uit ouders en minderjarige kinderen. Het vooruitsturen van alleenstaande minderjarige vreemdelingen om vervolgens hun familie over te laten komen, wordt actief tegengegaan door scherpere voorwaarden te stellen. Daarnaast moet in het Dublinverdrag worden opgenomen dat alleenstaande minderjarige vreemdelingen onder dat verdrag vallen, zodat zij niet langer door kunnen reizen naar het land van hun keuze.

Integratie en maatschappelijke samenhang

Naast beperking van het aantal migranten zal ook moeten worden gekeken naar de achtergrond van nieuwkomers. Hoe groter de culturele verschillen, hoe groter de vervreemding en hoe groter ook de afname van het draagvlak voor migratie in de samenleving. Dat betekent dat de culturele afstand ook een rol zal moeten spelen bij het vaststellen van ons migratiebeleid. Bij het reguleren van migratie moet de overheid bijvoorbeeld meer rekening houden met de culturele achtergrond van nieuwkomers. In het geval van arbeidsmigratie heeft het duidelijk de voorkeur eerst te kijken in hoeverre Nederlanders en Nederlandstaligen in het buitenland geworven kunnen worden. Bij de selectie van vluchtelingen die naar Nederland komen via het VN-hervestigingsprogramma wordt voorrang verleend aan vervolgd christenen, mede vanwege het feit dat opvang in de regio voor hen vaak niet veilig is.

Naarmate Nederland diverser wordt, komt de maatschappelijke samenhang verder onder druk te staan. Door in te zetten op minder migranten en aanwas van de Nederlandse bevolking voorkomen we verdere vervreemding en spanningen tussen bevolkingsgroepen. Om integratieproblemen tegen te gaan, zullen we nieuwkomers moeten wijzen op ons oorspronkelijke fundament: de christelijke wortels van Nederland. Waarden als gelijkwaardigheid van mensen, gewetensvrijheid voor een ieder en beschermwaardigheid van het leven hebben ons land gevormd en verdienen het beschermd en doorgegeven te worden. Bij de inburgering en integratie geven we ruim aandacht aan de overdracht van deze normen en waarden.

Richtgetal

Veel Nederlanders zien om zich heen de gevolgen van de groei van ons land, waardoor er weinig maatschappelijk draagvlak is voor verdere bevolkingsgroei. Begrijpelijk. Dat gegeven moet ook dan ook nadrukkelijk mee gaan wegen bij het beleid voor de komende decennia. Voorspelbaar beleid waarop alle domeinen van onze samenleving zijn afgestemd, dat is waar ons land behoefte aan heeft. Voorbij de grilligheid van migratiestromen dus. Daarom wil de SGP dat er een sturend richtgetal komt met een maximaantal en bandbreedtes voor de verschillende migratiemotieven. Dat gaat uiteraard gepaard met bijbehorend langjarig, integraal migratiebeleid. Ook een dwingend quotum ten aanzien van studie- en arbeidsmigratie zou geen overbodige luxe zijn. De Canadese aanpak voor langjarig migratiebeleid kan hierbij als inspiratie dienen. Beleidsmakers maken daar gebruik van driejaarsplannen en streefgetallen waarbij ook rekening wordt gehouden met het

absorptievermogen van de samenleving. Ieder jaar wordt een bredere burgerconsultatie georganiseerd, waardoor zij zich actief kunnen uitspreken over de voorgenomen streefgetallen en nieuwe immigratieprogramma's. Deze aanpak komt ook het draagvlak onder inwoners ten goede.

In het kort:

- Een sturend richtgetal voor het migratiesaldo met bandbreedtes voor alle migratiesoorten met bijbehorend langjarig, integraal migratiebeleid waarbij alle domeinen van de samenleving in ogenschouw worden genomen, moet zorgdragen voor meer grip op migratie.
- Draagkracht en draagvlak in de samenleving wordt voortaan uitdrukkelijk meegewogen bij de vaststelling van de nieuwe koers ten aanzien van asiel en migratie.
- Er wordt meer rekening gehouden met de culturele achtergrond bij de toelating van migranten die noodzakelijk zijn voor de Nederlandse arbeidsmarkt.

Economie van waarden

De Nederlandse economie kent sinds vorig jaar de astronomische omvang van duizend miljard euro. Tegelijkertijd is onze economie kwetsbaar, met name vanwege de transities die zij doormaakt. De demografische ontwikkelingen en de gevolgen daarvan voor de arbeidsmarkt hebben grote invloed op de economie, en andersom. De vraag dringt zich op: waar groeien we naartoe? Wat is de economie van de toekomst?

De Staatscommissie komt tot de conclusie dat Nederland zou moeten kiezen voor het scenario van gematigde groei, waarbij de bevolking groeit naar 19 tot 20 miljoen inwoners in 2050. Bij stagnatie of krimp zou onze economische groei in gevaar komen. Groei blijft ook nodig, om onze zorg, sociale zekerheid en andere publieke voorzieningen in stand te kunnen houden. De houdbaarheid hiervan staat onder steeds grotere druk door de bevolkingssamenstelling. Doordat er steeds meer ouderen zijn neemt het beroep op de sociale zekerheid toe, terwijl de beroepsbevolking die dit moet betalen krimpt.

Het is logisch om oog te hebben voor de economische kant van het verhaal, maar we moeten ons er ook niet door laten verblinden. Naast welvaart dienen we te kijken naar het aspect van brede welvaart, dat het welzijn van mensen centraal stelt. Ongebreidelde economische groei is ook niet het Bijbelse ideaal. Belangrijker is dat we keuzes maken in onze economie. Zoals 'Vadertje Drees' al zei: niet alles kan, en zeker niet tegelijkertijd. We zouden moeten toegroeien naar een waardengedreven economie en niet een economie die zich enkel richt op de financiële waarde. De SGP denkt daarbij in ieder geval aan een economie die robuust, sociaal, duurzaam en innovatief is.

Robuuste economie

Om ons heen zien we dat bedrijven kwetsbaar zijn. Grote namen als Blokker en BCC verdwijnen uit de winkelstraat, net als steeds meer kleine ondernemers die op het randje van de afgrond balanceren. Robuustheid is dus geen overbodige luxe. Dat geldt niet alleen de micro-economie, maar zeker ook voor de macro-economie. Een exportland als Nederland moet veerkrachtig zijn en opgewassen zijn tegen economische tegenwind. Niet winstmaximalisatie maar weerbaarheid zou het hoofddoel van bedrijven moeten zijn. Dat kan door verstandige reserves aan te leggen, maar ook grenzen te stellen aan financiering van geleend geld. Waar aan de ene kant gezonde bedrijven moeilijk aan geld kunnen komen, laden anderen zich zo vol met vreemd geld dat ze voortdurend tegen faillissement aan zitten.

Sociale economie

Het Bijbelse rentmeesterschap verplicht werkgevers niet alleen oog te hebben voor het belang van het eigen bedrijf, maar ook goed te zorgen voor de mensen die voor hem of haar werken. Een goed werkgever biedt zijn werknemer geen flutcontractjes aan, maar maakt werk van een duurzame arbeidsrelatie. De overheid draagt daar ook actief aan bij middels de nieuwe arbeidsmarkt wetgeving. Bij salarisonderhandelingen wordt het salaris van een laagbetaalde medewerker niet nog verder uitgeknepen. Een goed werkgever voelt zich ook verantwoordelijk voor goede huisvesting en arbeidsomstandigheden van eventuele arbeidsmigranten.

In een sociale economie telt iedereen mee. We spreken daarom niet meer over hoger- of lageropgeleiden, maar over praktisch of theoretisch geschoolden. Want waar zouden we zijn zonder onze bouwvakkers, hoveniers en stratenmakers? Mensen die moeilijker mee kunnen komen, zoals mensen met een beperking of zij die in de bijstand zitten, gunnen we de warmte van een baan in plaats van de kilte van een uitkering. De werkgever biedt voldoende mogelijkheden voor duurzame inzetbaarheid. Geprobeerd wordt de kwaliteiten van een (gedeeltelijk) zieke werknemer te blijven benutten door zijn of haar baan aan te passen of door een andere functie te creëren. Maar niet alleen binnen het bedrijf, maar ook in de omgeving zet de ondernemer zich in. Bijvoorbeeld door bij te dragen aan de lokale sportclub of vrijwilligerswerk aan te jagen. Zo zien we de contouren van een sociale economie zich aftekenen.

Duurzame economie

Door geen roofofbouw te plegen, maar te onderhouden, bouwen en bewaren zetten we de toon voor een duurzame economie. De wegwerpmaatschappij gaat de prullenbak in. We maken werk van een kringlooeconomie waarin reparatie en doorverkoop het nieuwe normaal is. Een ondernemer denkt niet meer in kwartalen maar in generaties. We investeren in de lange termijn en houden rekening met de omgeving.

Het zit bij veel bedrijven al in het DNA: duurzaam denken en doen. Distributiebedrijven kijken hoe een transport zo energiezuinig kan worden uitgevoerd. Nieuwe kantoorpanden worden ingericht volgens de nieuwste circulaire technologieën. De impact op de omgeving en hoe daarmee wordt omgegaan vormt een standaardonderdeel van het bedrijfsplan, net als de herkomst van materialen. Uiteraard ligt hier ook een belangrijke rol voor de overheid. Zij investeert in vergroening van onze economie door bedrijven te stimuleren groene keuzes te maken. Tegelijkertijd lopen veel bedrijven tegen grenzen aan, bijvoorbeeld die van het elektriciteitsnet. Daarvoor is het wel van belang dat de overheid ook levert: bijvoorbeeld door in rap tempo de capaciteit op het elektriciteitsnet op te schroeven.

Innovatieve economie

Om concurrerend te kunnen zijn en niet een onbeperkt beroep te hoeven doen op arbeidskrachten van buiten, is innovatie noodzakelijk. Zo zorgen we ervoor dat we gericht zijn op de toekomst en zoeken naar voortdurende verbetering. Ons land kampt al geruime tijd met een teruglopende productiviteit en een nijpend personeelstekort. Hoog tijd om daarom te investeren in hoogproductieve sectoren. Bedrijven die nu veel gebruik maken van laagbetaalde arbeidskrachten, die voor een groot deel uit het buitenland hierheen worden gehaald, stimuleren we in te zetten op arbeidsbesparende technologie en slimmer werken. Dat geldt zeker ook voor publieke sectoren. Onze vaklieden en mbo'ers hebben een volwaardige plek in onze maatschappij. Zij kunnen worden ingezet waar zij het hardst nodig zijn, zoals in de woningbouw, de ICT of verduurzaming. De bureaucratie binnen de Rijksoverheid is de achterliggende jaren met zeldzame proporties toegenomen. Door daarop te bezuinigen komt meer personeel beschikbaar voor andere sectoren. De verstikkende deken van regeldruk en administratieve lasten moet actief worden tegengaan.

Wanneer de overheid bandbreedtes voor de verschillende typen van migratie vaststelt wordt ook inzichtelijk wat dat betekent voor de inrichting van de Nederlandse economie. Laat duidelijk zijn: de SGP staat voor ondernemersvrijheid en wil al helemaal geen staatsgeleide economie. Door gericht te sturen op de hiervoor beschreven waarden krijgt de economie van de toekomst vorm. Door subsidies en fiscale regelingen kan de overheid de gewenste ontwikkeling bevorderen. Ook werkgevers en werknemers hebben een belangrijke rol in het boetseren van een economie van waarden. Hierover zullen zij met elkaar in gesprek moeten gaan. In het verband van de Stichting van de Arbeid kunnen zij worden betrokken bij de gedachtevorming over de te maken keuzes. Door bepaalde studiekeuzes actief te stimuleren wordt meer vraaggestuurd gekeken naar de verdeling van de schaarse hoeveelheid arbeid in dit land. Een maximumaantal studenten voor bepaalde opleidingen waar minder vraag naar is op de arbeidsmarkt behoort tot de mogelijkheden.

In het kort:

- We groeien toe naar een economisch model dat gebaseerd is op waarden: een economie die robuust, sociaal, duurzaam en innovatief is.
- Door de publieke sector te verkleinen, technologische vooruitgang aan te jagen en regeldruk te verlichten, verhogen we onze productiviteit en verbeteren we het concurrentievermogen.
- De studiekeuze zal in de toekomst meer vraaggestuurd worden benaderd, door middel van een maximumaantal studenten voor bepaalde opleidingen.

Stabiele relaties, sterke gezinnen

Stabiele relaties

Een sterk fundament onder een toekomstbestendige demografische opbouw begint bij stabiele relaties en gezinnen. En in steeds meer gevallen wringt daar de schoen. Om die reden verdient het versterken van relaties in ons land veel meer aandacht van nu het geval is. We investeren in dit land in alles wat van waarde is, maar op dit gebied bieden we nauwelijks iets aan. Zo kunnen we de jeugdzorgproblematiek niet los zien van het toenemend aantal relatieproblemen en echtscheidingen. De gevolgen hiervan worden ook ervaren op de woningmarkt. De circa 30 duizend echtscheidingen per jaar leiden tot iedere keer weer tot een extra huishouden met vaak ook de behoefte aan een eigen woning. Dit breed-maatschappelijke probleem verdient het om bij de wortel te worden aangepakt.

De relatieloketten die in sommige gemeenten zijn opgestart, laten zien dat er behoefte is aan een luisterend oor en een goede raad. Het is een initiatief dat navolging verdient. Ouders wordt op hun verzoek passende ondersteuning geboden bij hun relatie of de opvoeding. Daarnaast wil de SGP inzetten op duurzame relaties door gratis relatietherapie aan te bieden via het basispakket. Dit voorkomt scheidingen. Laten we de warmte van een gezin verkiezen boven een kille, individualistische benadering. De waarde van trouw verdient zoveel meer waardering en aanbeveling. Dan zullen we ook alles op alles zetten om relaties bij elkaar te houden.

Ga voor trouw, heeft de SGP altijd gezegd. En dat adagium heeft nog steeds de beste papieren, ook in allerlei wetenschappelijke onderzoeken naar de effecten daarvan op opgroeiende kinderen. Als we dat doen dan gaat ons land er ook echt anders uitzien. Wat te denken van het aanbod van tv-programma's, reclames in de publieke ruimte en de wildgroei aan bedenkelijke websites op internet? Het propageren van ontrouw is oliedom en leidt altijd tot schade. De overheid zou hier paal en perk aan moeten stellen.

Gemeenschapszin

In een vergrijzende samenleving is omzien naar elkaar harder nodig dan ooit. Naarmate de zorgkosten steeds zwaarder drukken op het financiële huishoudboekje van ons land, wordt informele zorg belangrijker. Dat vraagt van de overheid dat zij mantelzorgers praktisch en financieel ondersteunt en niet zwaarder aanslaat op de inkomstenbelasting. De rol van families en gemeenschappen verdient daarin opwaardering. Zo kent Duitsland familiezorg en wordt dat ook fiscaal tegemoetgekomen. Ook bouwen onze oosterburen veel Mehrfamilienhäuser, waarin meerdere gezinnen kunnen wonen. Ook in Nederland moeten we inzetten op het versterken van gemeenschapszin, bijvoorbeeld door zorg voor elkaar op buurtniveau en collectieve woonvormen te stimuleren. Ouderen en hun kinderen moeten de mogelijkheid krijgen langer bij elkaar in huis of op het erf te wonen en voor elkaar te zorgen.

Geboortecijfer

Het geboortecijfer ligt in ons land schrikbarend laag. Het heeft inmiddels het diepste punt bereikt sinds de Tweede Wereldoorlog. De achterliggende jaren heeft dit cijfer een vrije val gemaakt: aan het begin van de periode-Rutte kreeg de Nederlandse vrouw nog 1,63 kind,

terwijl het geboortecijfer nu op 1,43 ligt. Belangrijk om erbij te vermelden: het vervangingsniveau is ongeveer 2,1. Kinderen die nu niet geboren worden, kunnen bijvoorbeeld straks niet voor hun ouders zorgen. Daarnaast maakt het ons extreem afhankelijk van arbeidsmigranten, wat onwenselijk is gelet op het feit dat ons land dan nog verder uitdijt. Ook de Staatscommissie benoemt dit als een probleem en ziet verhoging van het geboortecijfer als een langetermijnoplossing voor de vergrijzingsproblematiek.

Het Nederlandse geboortecijfer maakte de achterliggende jaren een vrije val en ligt inmiddels op het diepste punt sinds de Tweede Wereldoorlog: 1,43 kind per vrouw.

Deze zorgwekkende daling moet stoppen. Van de overheid mag worden verwacht dat zij stevig inzet op verbetering van het geboortecijfer. Dat is ook mogelijk, want onderzoek laat zien dat het gewenste kindertal hoger ligt dan het aantal kinderen dat daadwerkelijk geboren wordt in een gezin. Wat zijn de oorzaken van deze demografische winter en - belangrijker nog - hoe keren we dit? Wordt het leven het nog waard gevonden om door te geven aan een volgende generatie?

Uiteraard past de overheid bescheidenheid als het gaat over actieve geboortepolitiek, maar op haar rust wel de dure plicht ervoor te zorgen dat de randvoorwaarden worden gecreëerd en het stichten van een gezin wordt gefaciliteerd. Door onzekerheid op de arbeidsmarkt en de oververhitte woningmarkt komen starters nauwelijks aan een huis. Ze blijven langer bij hun ouders wonen, stellen het stichten van een gezin uit en krijgen daardoor op latere leeftijd pas één of meer kinderen. Dat betekent: inzetten op meer zekerheid op de arbeidsmarkt voor zij die daar nu tegenaan lopen. En ervoor zorgen dat werken daadwerkelijk loont, door de lasten op arbeid te verlagen.

Er zullen meer heipalen de grond in moeten om woningen te creëren voor starters en ouderen die willen doorstromen, zodat we huizen vrijspelen voor gezinnen. Recent onderzoek laat zien dat mannen en vrouwen in een gunstige economische positie een grotere kans hebben op een eerste kind dan personen in slechtere economische posities.¹ Zo kan het hebben van een huurwoning een belemmering vormen bij het krijgen van kinderen en het stichten van een gezin. Ook hier is doorstroming van belang. Ouders ondersteunen bij het combineren van hun werk en de opvoeding van de kinderen helpt ook het huidige potentieel al, zodat zij in vrijheid kunnen bepalen hoe zij hieraan invulling willen geven.

Maar het begint toch wel bij de vraag hoe we spreken en denken over het ontvangen van kinderen. Als de biologiedocent vooral vertelt hoe je een zwangerschap moet voorkomen of afbreken en de waarde van ontluikend leven niet doorgeeft, dan heeft dat invloed op de kijk van jongeren op het krijgen van kinderen. Wanneer we daarentegen de eindeloze creativiteit

1. van Wijk, D. (2023). From Prosperity to Parenthood: how Employment, Income, and Perceived Economic Uncertainty Influence Family Formation. [Thesis fully internal (DIV), University of Groningen]. University of Groningen. <https://doi.org/10.33612/diss.769562532>

van onze Schepper in het nieuwe schepsel erkennen, zal dat ook onze houding ten aanzien van dat leven stempelen. Steeds meer (jong)volwassenen stellen hun kinderwens uit, terwijl de vruchtbaarheid van de vrouw snel achteruitgaat. De abortusratio is sinds de invoering van de abortuswet meer dan verdubbeld: werden er in 1985 100 baby'tjes per 1.000 levendgeborenen weggehaald, nu zijn dat er 220. Alleen al vorig jaar mochten bijna 40.000 kindjes het levenslicht niet zien. Over een demografisch drama gesproken. Alles moet erop gericht zijn om het afbreken van een zwangerschap te voorkomen door deze moeders te helpen. Laten we de waarde van het leven koesteren, zoals een moeder haar kind.

Sterke gezinnen

Gezinnen vormen het kloppend hart van onze samenleving. En we weten het allemaal: wanneer het hart uit het lichaam wordt weggenomen, dan vloeit het leven en de warmte weg. Het is dus van levensbelang in te zetten op gezond gezinsleven in Nederland. Niet alleen vanwege de waarde van het gezin, maar ook gezien het belang ervan voor de demografische opbouw van ons land.

Dat wat het fundament van onze samenleving vormt, is een blinde vlek in het overheidsbeleid. Gezinnen verdienen over de volle breedte veel meer aandacht bij de overheid. Dat begint heel simpel: maak er eerst eens iemand verantwoordelijk voor. Waarom kennen wij geen minister voor Gezin, terwijl onze buurlanden België en Duitsland die wel hebben? Wie aandacht vraagt voor het gezinsbeleid in Nederland, ziet ministeries naar elkaar kijken of zelfs wegduiken. Niemand die zich echt verantwoordelijk voelt voor het hart van onze samenleving. Dat de laatste gezinsnota van 2008 dateert, zegt genoeg. Niet voor niets is de SGP met het voorstel gekomen het gezin in de Grondwet te verankeren. Dat draagt bij aan het creëren van een samenhangend en gestructureerd gezinsbeleid. Daarbij zal ook moeten worden gekeken naar waar ons land demografisch gezien behoefte aan heeft. Zeker als Nederland minder afhankelijk wil zijn van migratie, vergt dat een andere koers.

Een regering die niet investeert in gezinnen, moet niet verbaasd opkijken als burgers dat ook niet doen.

Kinderen zijn een waardevol geschenk. Daarom moet het Nederlandse beleid niet langer enkel gericht zijn op arbeidsparticipatie, maar het belang van het kind zal voorop moeten staan. Ouders kunnen heel goed zelf bepalen hoe zij werk en zorg verdelen. Moeders zijn de grootste schatten. Zij die de zorg voor hun gezin prioriteit geven in plaats van of naast een baan verdienen zeker geen meewarige blik, maar begrip en waardering. Als aandacht wordt gevraagd voor de situatie van gezinnen mag niet langer worden gezegd: als dat maar niet tot minder arbeidskrachten leidt, want we hebben al een personeelstekort. Alsof het gezin slechts een generator van de productiefactor arbeid is. Het gezin wordt niet meer gezien als iets dat van waarde is en dat ook echt een belangrijke plaats in onze samenleving en in het beleid verdient. De SGP blijft erop hameren dat op dit terrein werk aan de winkel is.

Een regering die niet bereid is te investeren in gezinnen, moet niet verbaasd opkijken als

haar burgers dat ook niet doen. Met alle gevolgen van dien. Financiële belemmeringen of andere aan de overheid gerelateerde beperkingen dienen te worden verholpen. Nederland bungelt al decennia onderaan het lijstje dat inzicht biedt in de vraag hoeveel Europese lidstaten uitgeven aan gezinsondersteuning. Dat moet veranderen. Van antibabybeleid moeten we de stap durven zetten naar aanmoedigend gezinsbeleid.

Dat doen we onder meer door te investeren in een gebundelde, eenvoudig toegankelijke kindregeling met royale tegemoetkomingen voor ouders en minimaal risico op terugvorderingen. Daarbij moet ook zeker gekeken worden naar een gezinsvriendelijk belastingstelsel dat de keuzevrijheid van ouders voorop stelt en niet eenzijdig gericht is op het aanjagen van arbeid. Zo kan in de belastingkortingen rekening worden gehouden met het huishoudinkomen en het aantal kinderen in een gezin. In Frankrijk bijvoorbeeld telt het aantal minderjarige kinderen in een huishouden mee bij het vaststellen van de splitsingscoëfficiënt voor de inkomstenbelasting.

In het kort:

- In het publieke en maatschappelijke leven wordt ingezet op het versterken van relaties in plaats van het propageren van ontrouw.
- Er komt een integraal en gestructureerd gezinsbeleid waarbij nieuwe voorstellen worden getoetst op de effecten voor gezinnen. Hiervoor wordt een minister van Gezin verantwoordelijk.
- Er wordt flink geïnvesteerd in gezinnen, onder andere door middel van een gezinsvriendelijk belastingstelsel en één vereenvoudigde, royale kindregeling.

SGP